Відокремлений структурний підрозділ
«Харківський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»

Циклова комісія економіки, управління та адміністрування

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасна економіка та бізнес-середовище організації

повна назва навчальної дисципліни

ступінь освіти	фаховий молодший бакалавр
	фаховий молодший бакалавр/бакалавр
галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
	шифр і назва галузі знань
спеціальність	D5 Маркетинг
	код і найменування спеціальності
освітньо-професійна програма	
	назва освітньо-професійної програми
статус дисципліни	обов'язкова

Харків, 2026 рік

Розробниця:	Клепікова Ольга Володимирівна, викладачка циклової комісії економіки, управління та адміністрування, спеціалістка вищої категорії, викладач-методист
Гарантка освітньо-професійної програми:	Мітяєва Тетяна Леонідівна, викладачка циклової комісії економіки, управління та адміністрування, кандидатка економічних наук, доцентка, спеціалістка вищої категорії

Програму обговорено та схвалено на засіданні циклової комісії економіки, управління та адміністрування, протокол від 28.08.2026 р. № 1.

Голова циклової комісії Марина МЕЛЬНИЧУК

Програму розглянуто та затверджено на засіданні методичної комісії, протокол від 28.08.2026 р. № 1.

Голова методичної комісії Олена ЗОЛОТУХІНА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни «Сучасна економіка та бізнес-середовище організації» розроблена відповідно до освітньо-професійних програм підготовки фахових молодших бакалаврів спеціальності D5 Маркетинг галузі знань D Бізнес, адміністрування та право.

Предметом навчальної дисципліни є економічні категорії, закономірності та механізми економічних процесів в сучасних умовах на різних рівнях господарювання.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни «Сучасна економіка та бізнес-середовище організації» є основою опанування дисциплін «Основи організаційної поведінки та бізнес-комунікацій», «Основи статистики та економетрики», «Основи ринкових досліджень та поведінки споживачів», «Основи продакт менеджменту», «Електронна комерція».

Метою навчальної дисципліни є формування у майбутніх фахівців сучасного економічного мислення, системи економічних знань та практичних навичок, необхідних для здійснення професійної діяльності.

Мета навчальної дисципліни «Сучасна економіка та бізнес-середовище організації» визначає такі її **завдання:**

– сформувати розуміння основ економічного життя суспільства, основних категорій економічної науки;

– з'ясувати закономірності ринкової економіки, механізм функціонування ринку та формування ринкової рівноваги;

– розкрити сутність економічного зростання та циклічності, а також економічних явищ та процесів, безпосередньо пов'язаних з ними;

– схарактеризувати поняття, види, економічні характеристики організацій та бізнес-середовища їх функціонування;

– визначити поняття, види, особливості господарської та підприємницької діяльності організацій;

– розкрити поняття, види та економічні характеристики ресурсів організації;

– з'ясувати економічну сутність результатів та ефективності діяльності організацій, розкрити шляхи їх покращення;

– сформувати розуміння основ бізнес-планування.

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна спрямована на формування у здобувачів освіти таких **компетентностей:**

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод

людини і громадянина в Україні, брати участь у національному спротиві.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

СК 2. Здатність виявляти вплив чинників маркетингового середовища на результати господарської діяльності ринкових суб'єктів.

СК 5. Брати участь у розробленні маркетингового забезпечення розвитку бізнесу в умовах певної невизначеності.

СК 6. Брати участь у проведенні досліджень у різних сферах маркетингової діяльності.

СК 10. Здатність обґрунтовувати і презентувати результати досліджень у сфері маркетингу.

Навчальна дисципліна забезпечує досягнення таких **результатів навчання:**

РН 2. Володіти державною та іноземною мовами у професійному середовищі.

РН 5. Збирати й аналізувати необхідну інформацію, обчислювати економічні та маркетингові показники, обґрунтовувати управлінські рішення на основі використання необхідного аналітичного й методичного інструментарію.

РН 7. Визначати показники результативності маркетингової діяльності ринкових суб'єктів та їх взаємозв'язки.

РН 10. Оцінювати ризики здійснення маркетингової діяльності в умовах певної невизначеності маркетингового середовища.

РН 13. Проявляти ініціативу та підприємливість для досягнення професійної мети.

РН 15. Знати історію, наукові цінності й досягнення суспільства у маркетинговій діяльності.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Основи економічних знань / Fundamentals of Economic Knowledge

Походження та сутність поняття «економіка». Багаторівневість економіки: макроекономіка, мікроекономіка, мезоекономіка та мегаекономіка. Структура економіки та її види.

Потреби та їх класифікація. Блага та їх класифікація. Економічні потреби та економічні блага. Економічний закон зростання потреб. Економічні інтереси та їх класифікація. Проблема економічного вибору. Альтернативна вартість. Крива виробничих можливостей.

Праця. Предмети праці. Засоби праці. Суспільний поділ праці та його форми. Поняття та характерні риси суспільного виробництва. Матеріальне виробництво та соціальна інфраструктура. Стадії суспільного виробництва: виробництво, розподіл, обмін, споживання.

Економічні ресурси та їх види. Чинники виробництва: поняття, відмінність від економічних ресурсів. Основні види сучасних чинників виробництва: земля, капітал, праця, підприємницькі здібності, інформація.

Сутність власності та її економічна роль. Поняття «економічна система». Основні елементи економічної системи: продуктивні сили, економічні відносини, господарський механізм. Типи економічних систем: традиційна, ринкова, командно-адміністративна, змішана.

Key words: economy, economics, macroeconomics, microeconomics, mesoeconomics, megaeconomics, economic needs, economic goods, consumer goods, capital goods, tangible goods, intangible goods, law of increasing needs, economic interests, labor, objects of labor, means of labor, product of labor, social production, social division of labor, production, distribution, exchange, consumption, productive consumption, personal consumption, economic resources, factors of production, labor force, productive forces, Land or Natural Resources, Capital, Labor, Entrepreneurship, Information.

Тема 2. Товарно-грошові відносини та ринок / Commodity-Money Relations and the Market

Форми суспільного виробництва. Характерні риси та особливості натурального господарства. Характерні риси та особливості товарного виробництва. Просте товарне виробництво. Розвинуте товарне виробництво. Умови виникнення товарного виробництва. Товар та його властивості: споживча вартість, мінова вартість, корисність, цінність. Конкретна та абстрактна праця. Закон вартості.

Сутність та еволюція грошей. Функції грошей: міра вартості, засіб обігу, засіб платежу, засіб нагромадження, світові гроші.

Поняття та види грошового обігу. Національна грошова система та її складові. Банківська система України. Функції елементів банківської системи.

Ринок як економічна категорія. Умови функціонування ринку. Функції ринку: функція регулювання, стимулювання, санації, інтеграції, розподільча та інформативна функції. Структура ринку, об'єкти та суб'єкти ринку. Класифікація ринків за економічним призначенням, територіальною ознакою, нормами чинного законодавства, умовами дії, метою учасників та видами торгівлі. Ринкова інфраструктура: поняття, елементи, функції.

Ринковий механізм та його елементи. Попит та величина попиту. Пропозиція та величина пропозиції. Ціна та її види. Закон попиту, крива попиту. Ефект Веблена, ефект заміщення, парадокс Гіффена. Нецінові чинники впливу на попит. Закон пропозиції, крива пропозиції. Нецінові чинники впливу на пропозицію. Еластичність попиту та пропозиції, їх види. Ринкова рівновага та рівноважна ціна.

Сутність конкуренції та основні умови її виникнення. Позитивні та негативні риси конкуренції. Функції конкуренції. Види конкуренції залежно від сфери суперництва, методів конкурентної боротьби. Конкуренція та типи ринкових структур.

Key words: subsistence economy, commodity production, simple commodity production, developed commodity production, commodity, use value of a commodity, exchange value of a commodity, law of value, utility, perceived value, money, price, measure of value, medium of exchange, means of payment, store of value, world money, money circulation, banking system, national monetary system, market, market objects, market participants, market infrastructure, market mechanism, demand, supply, elasticity of demand and supply, market equilibrium, equilibrium price, competition, intra-industry competition, inter-industry competition, international competition, fair competition, unfair competition, price competition, non-price competition.

Тема 3. Економічне зростання та циклічність / Economic Growth and Cyclicality

Поняття та ознаки національної економіки. Суспільний продукт як результат функціонування національної економіки. Система національних рахунків як комплекс макроекономічних показників вимірювання суспільного продукту. Валовий внутрішній продукт: номінальний та реальний. Методи розрахунку валового внутрішнього продукту. Валовий внутрішній продукт на душу населення. Валовий національний продукт. Національне багатство. Чистий внутрішній продукт. Чистий національний продукт. Національний дохід.

Відтворення суспільного виробництва. Просте, розширене та звужене відтворення. Сутність та мета економічного зростання. Характеристики та показники економічного зростання. Екстенсивний та інтенсивний типи економічного зростання. Основні чинники економічного зростання.

Поняття економічного циклу. Фази економічного циклу, їх характеристика.

Макроекономічна рівновага та її основні риси. Структура макроекономічної рівноваги. Сукупний попит та сукупна пропозиція. Чинники

впливу на сукупну пропозицію та сукупний попит. Наслідки макроекономічної нестабільності.

Інфляція як прояв макроекономічної нестабільності. Сутність інфляції. Показники виміру інфляції: рівень та темп інфляції. Види інфляції залежно від темпів інфляції, форм прояву. Наслідки інфляції. Антиінфляційна державна політика.

Безробіття як прояв макроекономічної нестабільності. Поняття «населення», «трудові ресурси», «економічно активне населення», «економічно пасивне населення», «зайнятість», «безробіття», «безробітні» та їх взаємозв'язок. Причини безробіття. Основні форми безробіття: фрикційне, структурне, циклічне. Наслідки безробіття. Державне регулювання ринку праці.

Key words: national economy, System of National Accounts (SNA), Gross Domestic Product (GDP), GDP per capita, real GDP, nominal GDP, Gross National Product (GNP), national wealth, reproduction, simple reproduction, expanded reproduction, contracted reproduction, economic growth, extensive type of economic growth, intensive type of economic growth, economic cycle, macroeconomic equilibrium, aggregate demand (AD), aggregate supply (AS), macroeconomic instability, inflation, inflation rate, inflation pace, consumer basket, unemployment, labor resources, unemployed, economically active population, economically inactive population, employment, frictional unemployment, structural unemployment, cyclical unemployment.

Тема 4. Організації в системі ринкових відносин / Organizations in the Market System

Поняття «організація». Організація як юридична особа: основні ознаки. Підприємство як вид організацій та форма господарювання. Поняття економічної самостійності, економічного суверенітету організації як виробника та як споживача. Поняття самоокупності та самофінансування. Фізична особа-підприємець як організаційно-правова форма господарювання. Державна реєстрація фізичної особи підприємцем. Організація як об'єкт ринку.

Загальна структура організації. Виробнича структура організації та її види. Організаційна структура організації та її види.

Види організацій (підприємств) та їх класифікація. Економічні особливості різних видів підприємств.

Загальна характеристика добровільних об'єднань підприємств. Економіко-правові особливості різних видів добровільних об'єднань підприємств.

Поняття господарської діяльності організацій. Основні напрями господарської діяльності, їх характеристика. Види господарської діяльності: операційна, інвестиційна, фінансова. Види господарської діяльності залежно від мети діяльності.

Поняття підприємницької діяльності. Відмінності понять «підприємницька діяльність» та «бізнес». Принципи підприємництва. Функції підприємництва. Рушійні сили підприємництва. Суб'єкти підприємницької діяльності в Україні.

Види підприємництва: виробниче, торговельне (комерційне), посередницьке, фінансове, страхове.

Поняття бізнес-середовища організації. Зовнішнє середовище організації, його характеристика. Макросередовище функціонування організації та його елементи. Мікросередовище функціонування організації та його елементи. Внутрішнє середовище організації.

Поняття «продукція організації». Види продукції залежно від ступеня матеріалізації, їх характерні особливості та відмінності. Види продукції залежно від ступеня готовності, їх характерні особливості та відмінності. Взаємозв'язок поняття «продукція організації» та «товар». Поняття «номенклатура» та «асортимент». Методи вимірювання обсягів продукції організації.

Key words: organization, enterprise, legal entity, sole proprietor, business companies, private joint-stock company, public joint-stock company, limited liability company, business association, association, corporation, consortium, conglomerate, holding company, industrial-financial group, economic activity, entrepreneurial activity, entrepreneurship, business, operating activities, investing activities, financing activities, entrepreneur, manufacturing entrepreneurship, commercial entrepreneurship, intermediary entrepreneurship, financial entrepreneurship, insurance entrepreneurship, business environment, external environment, internal environment, macroenvironment, microenvironment, suppliers, customers, competitors, intermediaries, stakeholders, output, product, service, work, product range, product line.

Тема 5. Активи (майнові ресурси) організації / Organization's Assets (Property Resources)

Поняття та види активів організації. Поняття необоротних активів організації, їх склад.

Поняття основних засобів організації. Класифікація основних засобів для цілей бухгалтерського обліку. Видова структура основних засобів. Поділ основних засобів залежно від їх участі у виробничому процесі та їх технологічна структура. Чинники впливу на видову та технологічну структуру основних засобів. Класифікація основних засобів за їх належністю та характером використання.

Поняття нематеріальних активів. Економічні властивості нематеріальних активів. Інтелектуальна власність: поняття, об'єкти та їх властивості. Майнові права. Відкладені витрати. Гудвіл. Класифікація нематеріальних активів за оборотністю, ступенем відчуження, ступенем правої захищеності, ступенем вкладення індивідуальної праці працівниками організації.

Поняття оборотних активів організації. Кругообіг оборотних активів. Класифікація оборотних активів за елементами. Сутність та особливості елементів оборотних активів. Класифікація оборотних активів залежно від характеру участі в операційному циклі, періодом функціонування, способом виявлення потреби. Чинники впливу на структуру оборотних активів.

Відтворення основних засобів, його форми. Поняття та види зносу основних засобів. Амортизація основних засобів. Види вартості основних засобів. Амортизація нематеріальних активів.

Поняття реальних інвестицій. Реальні інвестиції як джерело формування та відтворення активів організації.

Сутність та значення нормування оборотних активів. Поняття нормативу оборотних активів. Коротка характеристика основних методів нормування оборотних активів. Поняття та склад норми запасу. Особливості нормування окремих елементів оборотних активів.

Основні показники ефективності використання основних засобів. Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів. Основні показники ефективності використання оборотних активів організації. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів за стадіями їх кругообігу.

Key words: assets, non-current assets, current assets; property, plant and equipment (PPE); intangible assets, intellectual property, goodwill, property rights, deferred expenses, inventories, work in progress, semi-finished products, finished goods, accounts receivable, cash / cash equivalents, physical depreciation, obsolescence, amortization, useful life, standard of current assets, inventory norm, asset turnover, capital intensity, return on fixed assets, asset turnover ratio, turnover period.

Тема 6. Персонал та оплата праці в організації / Personnel and Wages in an Organization

Поняття «персонал організації», його схожі та відмінні риси з поняттям «трудові ресурси». Персонал основної та неосновної діяльності. Класифікація персоналу організації залежно від характеру функцій, що виконуються. Класифікація робітників залежно від участі у процесі виробництва. Особливості класифікації персоналу за видами діяльності.

Сутність понять «професія», «спеціальність», «кваліфікація». Структура персоналу та її види.

Показники наявності трудових ресурсів організації: явочна чисельність, облікова чисельність, середньооблікова чисельність. Поняття руху трудових ресурсів. Показники руху трудових ресурсів організації. Суб’єктивні та об’єктивні причини звільнення.

Робочий час та методи визначення його витрат.

Сутність продуктивності праці як економічної категорії та як економічного показника. Показники результатів та витрат праці. Методи вимірювання продуктивності праці персоналу організацій. Зовнішні та внутрішні чинники зростання продуктивності праці.

Поняття та сутність мотивації діяльності працівників організації. Моделі та методи мотивації.

Поняття заробітної плати та її функції. Державне регулювання оплати праці. Склад витрат на оплату праці.

Поняття системи та форми оплати праці.

Характеристика, елементи та форми тарифної системи оплати праці. Особливості, умови застосування та основні системи погодинної форми оплати праці Особливості, умови застосування та основні системи відрядної форми оплати праці. Безтарифні системи оплати праці.

Функціональне призначення доплат та надбавок, їх відмінності від основної заробітної плати. Особливості та види доплат. Особливості та види надбавок.

Сутність та призначення преміювання в організаціях. Основні принципи формування ефективної системи преміювання. Коротка характеристика існуючих систем преміювання.

Key words: personnel, managers, specialists, employees, workers, profession, specialty, qualification, actual number of employees, headcount, average headcount, recruitment turnover ratio, separation turnover ratio, total turnover ratio, employee attrition rate, labor productivity, output per worker, labor intensity, salary, base salary, supplementary salary, fringe benefits, pay grade, pay scale system, unclassified pay system, piece-rate pay, time-rate pay, pay rate, piece rate, allowances, additional payments, bonus, incentive system.

Тема 7. Результати та ефективність діяльності організації. Основи бізнес-планування / Results and Efficiency of Organizational Activities. Fundamentals of Business Planning

Взаємозв'язок ресурсів та витрат організації. Поняття поточних витрат організації. Форми вимірювання поточних витрат. Поняття собівартості продукції та собівартості одиниці продукції. Економічне значення собівартості.

Класифікація поточних витрат за видами діяльності, зв'язком з обсягами виробництва, способом віднесення на одиницю продукції, ступенем однорідності. Поняття кошторису витрат. Економічні елементи витрат та їх склад. Калькулювання собівартості продукції.

Поняття та функції ціни. Класифікація цін залежно від рівня свободи, сфери обігу, стадій товаропросування. Елементи ціни та види структурної побудови ціни. Поняття та сутність цінової політики організації.

Економічна сутність та поняття доходу організації. Сутність та особливості формування доходів від операційної діяльності. Склад доходів від інших видів діяльності.

Поняття «фінансові результати діяльності». Поняття та сутність прибутку організації. Функції прибутку організації. Прибуток як об'єкт економічних інтересів держави, організації, працівників, власників. Види прибутку та їх класифікація. Чинники впливу на прибуток.

Напрями розподілу та використання чистого прибутку організації. Резерви зростання прибутку організації.

Ефективність діяльності: сутність та основні характеристики. Поняття ефекту. Відмінності понять «ефект» та «ефективність». Види ефективності.

Система показників ефективності діяльності організації. Рентабельність як узагальнюючий показник ефективності діяльності.

Сутність та відмінності понять конкурентоспроможності організації та її продукції. Основні параметри конкурентоспроможності продукції організації.

Значення та роль підвищення ефективності в діяльності організації. Взаємозв'язок ефективності та конкурентоспроможності організації. Основні чинники підвищення ефективності діяльності організацій.

Сутність та види планування в організації.

Сутність понять «бізнес-планування» та «бізнес-план». Історія виникнення бізнес-планування. Відмінності бізнес-плану від інших планів організації.

Мета розроблення бізнес-плану. Функції бізнес-плану.

Поняття бізнес-ідеї. Основні характеристики бізнес-ідеї. Характеристика джерел бізнес-ідей.

Методи генерації бізнес-ідей.

Етапи розроблення бізнес-плану та їх характеристика.

Структура бізнес-плану. Характеристика розділів бізнес-плану та їх зміст.

Key words: costs, operating costs, cost of production, fixed costs, variable costs, direct costs, overhead costs, cost element, costing, cost item, production budget, fixed price, regulated price, market price, pricing, revenue, operating revenue, sales revenue, other operating income, non-operating revenue, income from equity participation, other financial income, other income, profit, loss, net profit, contribution margin, efficiency, effect, profitability, competitiveness, planning, business planning, business plan, business idea.

Навчально-методичне забезпечення освітнього компоненту доступне на Порталі навчальних ресурсів ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ».

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Розподіл навчальних годин за темами

Теми дисципліни	Обсяг у годинах					
	Усього	У тому числі				
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Основи економічних знань	12	2	–	2	–	8
Тема 2. Товарно-грошові відносини та ринок	19	4	–	4	–	11
Тема 3. Економічне зростання та циклічність	20	4	–	6	–	10
Тема 4. Організації в системі ринкових відносин	18	4	–	4	–	10
Тема 5. Активи (майнові ресурси) організації	18	4	–	4	–	10
Тема 6. Персонал та оплата праці організації	18	4	–	4	–	10
Тема 7. Результати та ефективність діяльності організації. Основи бізнес-планування	30	6	–	8	–	16
Усього годин / кредитів ECTS	**135/4,5**	**28**	**–**	**32**	**–**	**75**

4.2. Теми лекцій

Тема лекції	Кількість годин
Тема 1. Основи економічних знань	
Лекція 1.1. Основи економічних знань	2
Тема 2. Товарно-грошові відносини та ринок	
Лекція 2.1. Товар та гроші	2
Лекція 2.2. Ринок: сутність та механізм	2
Тема 3. Економічне зростання та циклічність	
Лекція 3.1. Основні аспекти функціонування економіки: результати, відтворення та зростання, циклічність	2
Лекція 3.2. Макроекономічна рівновага та нестабільність	2
Тема 4. Організації в системі ринкових відносин	
Лекція 4.1. Організації: сутність та види	2
Лекція 4.2. Діяльність та бізнес-середовище організації	2
Тема 5. Активи (майнові ресурси) організації	
Лекція 5.1. Поняття та склад активів організації	2
Лекція 5.2. Основні аспекти використання активів організації	2
Тема 6. Персонал та оплата праці в організації	
Лекція 6.1. Персонал організації	2

Тема лекції	Кількість годин
Лекція 6.2. Оплата праці в організації	2
Тема 7. Результати та ефективність діяльності організації. Основи бізнес-планування	
Лекція 7.1. Витрати та доходи організації	2
Лекція 7.2. Прибуток та ефективність діяльності організації	2
Лекція 7.3. Основи бізнес-планування	2
Усього	**28**

4.3. Теми практичних занять

Тема заняття	Кількість годин
Тема 1. Основи економічних знань	
Практичне заняття 1.1. Основи економічних знань	2
Тема 2. Товарно-грошові відносини та ринок	
Практичне заняття 2.1. Товар та гроші	2
Практичне заняття 2.2. Ринок: сутність та механізм	2
Тема 3. Економічне зростання та циклічність	
Практичне заняття 3.1. Основні аспекти функціонування економіки: результати, відтворення та зростання, циклічність	2
Практичне заняття 3.2. Макроекономічна рівновага та нестабільність	2
Практичне заняття 3.3. Контрольна робота № 1	2
Тема 4. Організації в системі ринкових відносин	
Практичне заняття 4.1. Організації: сутність та види	2
Практичне заняття 4.2. Діяльність та бізнес-середовище організації	2
Тема 5. Активи (майнові ресурси) організації	
Практичне заняття 5.1. Поняття та склад активів організації	2
Практичне заняття 5.2. Основні аспекти використання активів організації	2
Тема 6. Персонал та оплата праці в організації	
Практичне заняття 6.1. Персонал організації	2
Практичне заняття 6.2. Оплата праці в організації	2
Тема 7. Результати та ефективність діяльності організації. Основи бізнес-планування	
Практичне заняття 7.1. Витрати та доходи організації	2
Практичне заняття 7.2. Прибуток та ефективність діяльності організації	2
Практичне заняття 7.3. Основи бізнес-планування	2
Практичне заняття 7.4. Контрольна робота № 2	2
Усього	**32**

4.4. Теми семінарських занять

Тема заняття	Кількість годин
Не заплановано	–

4.5. Теми лабораторних занять

Тема заняття	Кількість годин
Не заплановано	–

5. САМОСТІЙНА РОБОТА

5.1. Питання для самостійного опрацювання

Тема 1. Основи економічних знань	1. Альтернативна вартість. Крива виробничих можливостей. 2. Власність: сутність, форми, економічна роль. 3. Економічна система: поняття та типи.
Тема 2. Товарно-грошові відносини та ринок	1. Поняття та види грошового обігу. Національна грошова система. 2. Банківська система України, функції її елементів. 3. Еластичність попиту та пропозиції, їх види. 4. Конкуренція та типи ринкових структур.
Тема 3. Економічне зростання та циклічність	1. Методи розрахунку валового внутрішнього продукту. 2. Антиінфляційна державна політика. 3. Державне регулювання ринку праці.
Тема 4. Організації в системі ринкових відносин	1. Структура підприємства та її види. 2. Державна реєстрація фізичної особи підприємцем. 3. Рушійні сили підприємництва.
Тема 5. Активи (майнові ресурси) організації	1. Склад необоротних активів організації. 2. Реальні інвестиції як джерело формування та відтворення активів організації. 3. Види вартості основних засобів.
Тема 6. Персонал та оплата праці в організації	1. Робочий час та методи визначення його втрат. 2. Безтарифні системи оплати праці. 3. Мотивація діяльності працівників організації.
Тема 7. Результати та ефективність діяльності організації. Основи бізнес-планування	1. Резерви зростання прибутку організації. 2. Сутність та основні параметри конкурентоспроможності продукції організації. 3. Сутність та види планування в організації.

5.2. Види самостійної роботи за темами

Тема, (год)	Зміст завдання	Час на виконання, год	Форма звітності
Тема 1, (8)	Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел інформації	3	Участь в обговоренні, доповнення відповідей одногрупників
	Підготовка до практичних занять	1	Виконання практичних завдань на занятті, відповіді на контрольні питання
	Підготовка до контрольної роботи № 1	2	Написання контрольної роботи
	Підготовка до тестування за темою 1	2	Проходження тестування
Тема 2, (11)	Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел інформації	5	Участь в обговоренні, доповнення відповідей одногрупників

Тема, (год)	Зміст завдання	Час на виконання, год	Форма звітності
	Підготовка до практичних занять	2	Виконання практичних завдань на занятті, відповіді на контрольні питання
	Підготовка до контрольної роботи № 1	2	Написання контрольної роботи
	Підготовка до тестування за темою 2	2	Проходження тестування
Тема 3, (10)	Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел інформації	4	Участь в обговоренні, доповнення відповідей одногрупників
	Підготовка до практичних занять	2	Виконання практичних завдань на занятті, відповіді на контрольні питання
	Підготовка до контрольної роботи № 1	2	Написання контрольної роботи
	Підготовка до тестування за темою 3	2	Проходження тестування
Тема 4, (10)	Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел інформації	4	Участь в обговоренні, доповнення відповідей одногрупників
	Підготовка до практичних занять	2	Виконання практичних завдань на занятті, відповіді на контрольні питання
	Підготовка до контрольної роботи № 2	2	Написання контрольної роботи
	Підготовка до тестування за темою 4	2	Проходження тестування
Тема 5, (10)	Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел інформації	4	Участь в обговоренні, доповнення відповідей одногрупників
	Підготовка до практичних занять	2	Виконання практичних завдань на занятті, відповіді на контрольні питання
	Підготовка до контрольної роботи № 2	2	Написання контрольної роботи
	Підготовка до тестування за темою 5	2	Проходження тестування
Тема 6, (10)	Опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованих джерел інформації	4	Участь в обговоренні, доповнення відповідей одногрупників
	Підготовка до практичних занять	2	Виконання практичних завдань на занятті, відповіді на контрольні питання

Тема, (год)	Зміст завдання	Час на виконання, год	Форма звітності
	Підготовка до контрольної роботи № 2	2	Написання контрольної роботи
	Підготовка до тестування за темою 6	2	Проходження тестування
Тема 7, (16)	Опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованих джерел інформації	5	Участь в обговоренні, доповнення відповідей одногрупників
	Підготовка до практичних занять	6	Виконання практичних завдань на занятті, відповіді на контрольні питання
	Підготовка до контрольної роботи № 2	3	Написання контрольної роботи
	Підготовка до тестування за темою 6	2	Проходження тестування
Усього		**75**	

Організація самостійної роботи здобувачів освіти регламентується Положенням про самостійну роботу здобувачів освіти у ВСП «Харківській торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

6. ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень

Бали	Критерії оцінювання
90–100	Здобувач освіти виявляє глибокі знання відповідно до вимог програми навчальної дисципліни; вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію та застосовувати теоретичні положення під час розв’язування практичних завдань; використовує набуті знання і вміння для прийняття рішень у стандартних і нестандартних ситуаціях; має високий рівень компетентності, він переконливо аргументує відповіді, відстоює власну позицію щодо питань, які розглядаються
82–89	Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом навчального матеріалу та вміє застосовувати набуті знання та вміння для вирішення практичних завдань, але допускає окремі неточності; характеризується достатнім рівнем компетентності; у відповідях іноді прослідковується порушення систематичності і логічності викладу, проте вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною
75–81	Здобувач освіти в цілому добре володіє матеріалом та вміє під керівництвом викладача зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію та застосовувати її на практиці; відповіді є правильними, але недостатньо повними; вміє виправляти помилки, серед яких є суттєві

Бали	Критерії оцінювання
65–74	Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, але допускає значну кількість помилок, які може усувати за допомогою викладача; виявляє середній рівень компетентності; у своїх міркуваннях спирається на відтворення точки зору викладача, не вміє навести власні приклади та не може відповісти на додаткові запитання; необхідні практичні навички сформовані на базовому рівні
60–64	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, який визначається як мінімально допустимий для продовження навчання; володіє базової термінологією, проте у своїх міркуваннях не здатен аналізувати окрему тему навчальної дисципліни у контексті інших тем і виражати взаємозв'язок між ними; слабко орієнтується в основних джерелах інформації за освітнім компонентом
0–59	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну його частину; спроможний висвітлити лише окремі питання, не вміючи їх аргументувати чи пояснити; відсутня цілісність розуміння матеріалу з освітнього компоненту, не сформовані необхідні практичні навички; участь в освітньому процесі є пасивною, відповіді в більшості є неправильними або дуже поверховими, обмежуються механічним засвоєнням програми освітнього компоненту; має низький рівень компетентності

6.2. Види контролю та схема розподілу балів

Для визначення рівня засвоєння здобувачами освіти навчального матеріалу використовуються такі види контролю та схема розподілу балів:

№	Рейтингові оцінки	Максимальні бали
1	**Поточний контроль**	**100**
1.1	*Тема 1. Основи економічних знань*	
	Робота на практичних заняттях	3
	Тестування	2
1.2	*Тема 2. Товарно-грошові відносини та ринок*	
	Робота на практичних заняттях	8
	Тестування	3
1.3	*Тема 3. Економічне зростання та циклічність*	
	Робота на практичних заняттях	6
	Тестування	3
1.4	*Контрольна робота № 1*	8
1.5	*Тема 4. Організації в системі ринкових відносин*	
	Робота на практичних заняттях	6
	Тестування	4

№	Рейтингові оцінки	Максимальні бали
1.6	*Тема 5. Активи (майнові ресурси) організації*	
	Робота на практичних заняттях	7
	Тестування	4
1.7	*Тема 6. Персонал та оплата праці в організації*	
	Робота на практичних заняттях	8
	Тестування	4
1.8	*Тема 7. Результати та ефективність діяльності організації. Основи бізнес-планування*	
	Робота на практичних заняттях	12
	Тестування	5
1.9	*Контрольна робота № 2*	12
1.10	Здобутки в неформальній освіті	5
2	**Оцінка з дисципліни**	**100**

Форма підсумкового семестрового контролю – **залік.**

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти здійснюється за 100-бальною шкалою. Залікова оцінка визначається сумою накопичених у результаті поточного контролю балів. Мінімальна загальна кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни – 60.

Критерії поточного контролю за конкретними видами навчальних завдань визначено у Методичних рекомендаціях до практичних занять з навчальної дисципліни «Сучасна економіка та бізнес-середовище організації» та Методичних рекомендаціях до самостійної роботи здобувачів освіти з навчальної дисципліни «Сучасна економіка та бізнес-середовище організації».

Організація та проведення контрольних заходів регламентується Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів освіти у ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні джерела інформації

1. Васильєв С. В., Кобець Є. А., Масляєва О. О. Мікроекономіка : навчальний посібник. Дніпро : Дніпровський державний аграрно-економічний університет, 2024. 309 с.

2. Економіка підприємства : навчальний посібник (у схемах і таблицях) / П. А. Фісуненко та ін. ; за загальною редакцією П. А. Фісуненко. Дніпро : Дніпровський державний університет внутрішніх справ, 2024. 149 с.

3. Кравцов О. О. Основи економічної теорії : навчальний посібник. Кривий Ріг, Prague: Oktan Print, 2023. 355 с.

4. Макроекономіка та основи глобалізації : навчальний посібник / Н. Б. Решетняк та ін. ; за редакцією Н. Б. Решетняк, С. О. Климової. Харків : Іванченко І. С., 2024. 333 с.

5. Петруня Ю. Є., Задоя А. О. Економіка: базовий курс : навчальний посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2023. 200 с.

6. Покровська Н. М. Економіка підприємства : навчальний посібник. Київ : Технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 2025. 288 с.

Додаткові джерела інформації

7. Галушка З. І., Бойда С. В., Клевчік Л. Л. Мікро- та макроекономіка: теорія і практика : підручник. Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2024. 388 с.

8. Економіка підприємства : підручник / Л. Л. Лазебник та ін. ; під загальною редакцією Л. Л. Лазебник. Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2021. 426 с.

9. Задоя А. О., Петруня Ю. Є. Макроекономіка : навчальний посібник. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2022. 255 с.

10. Кудінова А., Кулага І., Лопух К. Основи економічних знань : навчальний посібник. Київ : Академія, 2023. 208 с.

11. Макроекономіка : навчальний посібник / Н. О. Фісуненко та ін. Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2023. 148 с.

12. Мікроекономіка : навчальний посібник / О. М. Кліменко та ін. ; за загальною редакцією Т. С. Черкашиної. Харків : Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2024. 298 с.

13. Мікроекономіка і основи бізнесу : навчальний посібник / Ф. В. Абрамов та ін. ; за редакцією Н. Б. Решетняк. Харків : Іванченко І. С., 2023. 267 с.

14. Основи підприємницької діяльності : підручник / В. М. Марченко та ін. ; за редакцією В. М. Марченко. Київ : Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 2022. 515 с.

15. Пилипенко Г. М., Пилипенко Ю. І. Економічна теорія : навчальний посібник. Дніпро : Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», 2022. 196 с.